

вимушено, через створення аварійної ситуації іншою особою, яка була учасником дорожнього руху [4].

Слід відзначити поширеність такої ситуації у судовій практиці, коли суспільно-небезпечні наслідки стають результатом спільних (проте неузгоджених між собою) дій різних учасників дорожнього руху. Такий причиновий зв'язок носить опосередкований характер, однак його недостатньо для обґрунтування кримінальної відповідальності за ст. 286 КК України. Однак наголошуємо, що ВСУ неодноразово розглядав подібні кейси про обопільне спричинення суспільно небезпечних наслідків необережною поведінкою кількох учасників дорожнього руху, проте такі діяння отримували різну правову оцінку. Така ситуація ускладнює вироблення однакової судової практики застосування ст. 286 КК України.

Література

1. Данилевський А.О. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 2 (63). С. 142-149.

2. Кримінальне право України. Загальна частина / М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов та ін. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 480 с.

3. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» від 23 груд. 2005 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05#Text>

4. Постанова Третьої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 6 жовт. 2019 р. Справа № 163/1753/17. Провадження № 51-3182 км 19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/85075551>

УДК 343.214(043.2)

Парасюк М.В., студентка,
Львівський національний університет ім. І. Франка,
м. Львів, Україна
Науковий керівник: Броневицька О.М., к.ю.н., доцент

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ ПОВІТРЯНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Кримінально-правова природа норм іншогогалузевого законодавства, на які міститься посилання у диспозиції

кримінально-правової норми, є спірною. Щодо цього в доктрині кримінального права сформувалися дві основні позиції. Одні науковці вважають, що бланкетна диспозиція визначає ознаки елементів складу злочину, і лише для їх уточнення відсилає до норм інших галузей права [1, с. 257]. Інші задумуються над питанням, чи бланкетні диспозиції надають право на визначення ознак елементів складу конкретного злочину спеціально визначеним органам державної влади у відповідних нормативних актах [2, с. 251].

Конституційний Суд України розтлумачив, що «бланкетна диспозиція кримінально-правової норми лише називає або описує злочин, а для повного визначення його ознак відсилає до інших галузей права» (абз. 6 пункту 3 рішення від 19 квітня 2000 року № 6-рп/2000) [3]. Таким чином, норми іншогогалузевого законодавства відіграють конкретизуючу, допоміжну роль при з'ясуванні змісту кримінально-правової заборони.

Повітряний кодекс України є нормативно-правовим актом, який був прийнятий Законом України від 19 травня 2011 року № 3393-VI, що набрав чинності 16 вересня 2011 року. До чинної редакції Повітряного кодексу діяв Повітряний кодекс України від 04 травня 1993 року № 3167-XII. У контексті визначення ролі іншогогалузевого законодавства для з'ясування змісту бланкетних диспозицій виникає питання про те, чи змінюється зміст кримінально-правової заборони при внесенні змін не до КК України, а до цих інших норм. Знову ж таки з цього приводу Конституційний Суд України зазначає, що «зміни, що вносяться до нормативно-правових актів інших галузей права, посилання на які містить бланкетна диспозиція, не змінюють словесно-документну форму кримінального закону. Така диспозиція кримінально-правової норми залишається незмінною. Кримінальний закон і за наявності нового, конкретизованого іншими нормативно-правовими актами змісту бланкетної диспозиції кримінально-правової норми не можна вважати новим зміненим» (абз. 8 пункту 3 рішення від 19 квітня 2000 року № 6-рп/2000) [3]. Таким чином, для з'ясування змісту кримінально-правової норми має використовуватися та редакція статті Повітряного кодексу України, яка діяла на момент вчинення кримінального правопорушення.

Повітряний кодекс України є спеціальним законодавчим актом, предметом регулювання якого є «правові основи діяльності в галузі авіації» [4]. У цій розвідці доцільно було б визначитися із системою кримінально-правових норм, для з'ясування змісту яких слід

звертатися до Повітряного кодексу України. Системний аналіз статей КК України дозволяє виділити такі статті Особливої частини:

1) ст. 269 КК України – незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин;

2) ст. 276 КК України – порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту;

3) ст. 281 КК України – порушення правил повітряних польотів;

4) ст. 282 КК України – порушення правил використання повітряного простору;

5) ст. 321 КК України – незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів;

6) ст. 334 КК України – порушення правил міжнародних польотів;

7) ст. 416 КК України – порушення правил польотів або підготовки до них.

Особливістю банкетного способу викладу цих кримінально-правових норм є різний спосіб конкретизації іншогогалузевого законодавства. Розширювальне посилання на бланкетність передбачено у статтях 276, 281, 282, 334 та 416 КК України. Вказівка на бланкетність у цих нормах зроблена за допомогою терміну «порушення правил», що передбачає застосування не лише нормативно-правових актів, які мають силу закону, тобто не лише Повітряного кодексу України, але й інших підзаконних актів, які регламентують правові відносини в галузі авіації. Для обмеження бланкетності у тексті статті використовується термін «незаконне», що відсилає до нормативних актів, що мають силу закону.

Г.З. Яремко пише про необхідність звертатися до статей Повітряного кодексу України при з'ясуванні змісту також і ч. 1 ст. 135 КК України. Науковця наголошує на тлумаченні з використанням цього кодифікованого нормативного акту терміну «залишення без допомоги» [5]. Вказана позиція видається дещо суперечливою з огляду на те, що безпосередньо у диспозиції ч. 1 ст. 135 КК України зазначається «завідоме залишення без допомоги особи, яка перебуває в небезпечному для життя стані і позбавлена можливості вжити заходів до самозбереження через малолітство, старість, хворобу або внаслідок іншого безпорадного стану, якщо той, хто залишив без допомоги, зобов'язаний був піклуватися про цю особу і мав змогу надати їй допомогу, а також у разі, коли сам поставив потерпілого в небезпечний для життя стан» [6]. Як бачимо у змісті цієї норми відсутнє безпосереднє відсилання до порушення певних правил. Своєю чергою при формулюванні дефініції «бланкетної

диспозиції» Г.З. Яремко акцентує увагу на такій обов'язковій характеристиці як те, що для конкретизації ознак складу злочину така диспозиція відсилає до приписів інших галузей права, що можуть бути формалізовані у нормативно-правових актах, нормативно-правових договорах та правових звичаях [5, с. 44]. Думається, що в контексті ч. 1 ст. 135 КК України має місце саме субсидіарне застосування норм іншогогалузевого законодавства, що є відмінним від банкетного способу формулювання диспозиції кримінально-правової норми. На цьому акцентує В.О. Навроцький, який пише, що «звертатися у ході кваліфікації до інших нормативно-правових актів доводиться не лише при бланкетних чи відсильних диспозиціях статті кримінального закону» [7, с. 65].

Отже, можна констатувати, що кримінально-правове значення Повітряного кодексу України визначається доцільністю використання його положень при конкретизації змісту бланкетних диспозицій кримінально-правових норм. При цьому в окремих статтях Особливої частини КК така бланкетність обмежується виключно вказівкою на нормативно-правові акти, що мають силу закону.

Література

1. Дудоров О.О. Про місце бланкетної диспозиції норми кримінально-правової заборони у конкретизації змісту складу злочину. *Вісник академії наук України*. 2009. № 1(14). С. 257-260.

2. Гаухман Л.Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика. Москва: ЗАО «ЮрИнфоР». 2013. 576 с.

3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статті 58 Конституції України, статей 6, 81 Кримінального кодексу України (справа про зворотню дію кримінального закону в часі) від 19 квіт. 2000 р. № 6-рп/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-00#Text> (дата звернення: 08.10.2020).

4. Повітряний кодекс України: закон України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text> (дата звернення: 08.10.2020).

5. Яремко Г.З. Бланкетні диспозиції в статтях Особливої частини Кримінального кодексу України. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ. 2011. 432 с.

6. Кримінальний кодекс України: закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print> (дата звернення: 08.10.2020).

7. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Юрінком Інтер. 2009. 512 с.